
F. WILLIAM ENGDAHL
POPOLNA PREVLADA
TOTALITARNA DEMOKRACIJA NOVEGA SVETOVNEGA REDA

Mengeš, 2010

F. William Engdahl

POPOLNA PREVLADA

TOTALITARNA DEMOKRACIJA
NOVEGA SVETOVNEGA REDA

CIC
TAM ALTAE
SUNT RADICES
STULTITIAE
ER
ON

F. William Engdahl
POPOLNA PREVLADA
TOTALITARNA DEMOKRACIJA NOVEGA SVETOVNEGA REDA

Prevedel Andrej Poznič
Opremil Žiga Valetič
Prelom Marko Avanzo
Uredil Andrej Poznič
Izdala založba Ciceron, 2010
Natisnil Potens d.o.o.

Naslov izvornika:

FULL SPECTRUM DOMINANCE – Totalitarian Democracy in the New
World Order

Copyright © 2009 by F. William Engdahl

Copyright © za izdajo v slovenščini Založba Ciceron

Izid knjige je finančno podprla Javna agencija za knjigo Republike
Slovenije.

Naklada 1000 izvodov

Cena 29,30 EUR

V skladu z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah je brez pisnega
dovoljenja založbe prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna pri-
občitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov
v kakršnemkoli obsegu ali postopku, tudi fotokopiranje, tiskanje ali
shranjevanje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

327(100)

ENGDAHL, William

Popolna prevlada : totalitarna demokracija novega svetovnega
reda / F. William Engdahl ; [prevedel Andrej Poznič]. - Mengeš :
Ciceron, 2010

Prevod dela: Full spectrum dominance

ISBN 978-961-6627-16-0

250694144

KAZALO

Avtorjev predgovor k slovenski izdaji	7
Uvod	II
VOJNA V GRUZIJI – PUTIN VRŽE BOMBO	17
OBARVANO REVOLUCIONARNO ROJENJE IN DRŽAVNI UDARI	49
NADZOR NAD KITAJSKO Z VSILJENO DEMOKRACIJO	95
ČLOVEKOVE PRAVICE KOT OROŽJE: MJANMAR, DARFUR IN TIBET	III
IMPERIJ OPORIŠČ – OPORIŠČE IMPERIJA	151
NENAVADNA ZGODOVINA VOJNE ZVEZD	171
JEDRSKA OBSEDENOST WASHINGTONA	185
DR. STRANGELOVE ŽIVI!	199
VEČNI VOJAŠKI LOBI	207
YODOVA REVOLUCIJA V VOJAŠKIH ZADEVAH	215
POPOLNA PREVLADA ALI POPOLNA NOROST?	249

Drugo poglavje

OBARVANO REVOLUCIONARNO ROJENJE IN DRŽAVNI UDARI

Te operacije – manipuliranje z demokracijo s pomočjo volilnih skrinjic in državljanske nepokorščine – so danes že tako izpopolnjene, da so metode dozorele v šablone za prevzemanje volilnih zmag v drugih državah.

Ian Traynor, *London Guardian*,
26. november 2004

WASHINGTON IZPOPOLNJUJE METODO UPRIZARJANJA DRŽAVNIH UDAROV

Leta 2000 je prišlo v Beogradu, glavnem mestu Srbije in nekdanje Jugoslavije, do nenavadnega novega političnega pojava. Čeprav se je na prvi pogled zdelo, da se je zgodilo povsem naključno, se je pozneje izkazalo, da je to napoved nove smeri ameriške podtalne vojne. Na površju je delovalo kot spontano in samosvoje politično 'gibanje'. V resnici pa je šlo za rezultat tehnik, ki so jih Američani raziskovali in razvijali že nekaj desetletij. Vojaški strateg *RAND Corporation** so analizirali vzorce najuspešnejših političnih protestnih gibanj v novejši zgodovini, denimo študentskega upora leta 1968 v Parizu. Tehniko so poimenovali 'rojenje', saj temelji na decentraliziranem, toda povezanem in usklajenem delovanju množice, podobno kot v roju delujejo čebele.¹

V Beogradu so odločilno vlogo opravile tri ameriške specializirane organizacije: *National Endowment for Democracy* (NED)

* *RAND Corporation* je velikanska raziskovalna ustanova, ki izvaja najbolj občutljive vojaško-politične raziskave za ameriško vlado, še zlasti za vojsko. Ustanovljena je bila leta 1946 v okviru ameriških vojaških letalskih sil. V njenem upravnem odboru v vsakem obdobju sedijo najvidnejši predstavniki ameriškega establišmenta (op. prev.).

ter dve od njenih podružnic, *International Republican Institute* (IRI), ki je povezan z republikansko stranko in *National Democratic Institute* (NRI), ki je povezan z demokrati. Čeprav v vseh treh trdijo, da so nevladne organizacije (NGO), jih v resnici financirata ameriški kongres in zunanje ministrstvo. Z milijoni dolarjev davkoplačevalskega denarja so se njihovi predstavniki odpravili na lice mesta in umetno ustvarili družbeno gibanje za 'nenasilne spremembe'.²

Neposredno poročilo o dogajanju v Beogradu imamo po za-
slugi novinarja *Washington Posta* Michaela Dobsa. Začelo se je dobro leto prej na sestanku za zaprtimi vrati:

(Beograd) – V skoraj zatemnjeni konferenčni dvorani je ameriški raziskovalec javnega mnenja na projekcijskem platu pokazal in komentiral rezultate globinske javnomnenjske raziskave med 840 srbskimi volivci, nato pa je predstavil načrt rušenja zadnjega evropskega komunističnega vladarja.

Njegovo sporočilo voditeljem tradicionalno sprtih srbskih opozicijskih skupin je bilo preprosto in učinkovito. Slobodan Milošević – ki je politično preživel štiri vojne poraze, dva velika upora 'ulice', 78 dni Natovih bombnih napadov in desetletje mednarodnih sankcij – je 'povsem nemočen' proti dobro organiziranemu napadu na volivce. Javnomenjska raziskava je pokazala, da je ključ do njegovega poraza v enotnosti opozicije.

Izkazalo se je, da je bil sestanek za zaprtimi vrati, ki ga je oktobra 1999 v luksuznem hotelu v Budimpešti vodil demokrat Schoen, eden od ključnih dogodkov v volilni revoluciji, v kateri je leto pozneje padel Miloševićev režim. Hkrati pa ta dogodek označuje začetek izjemno uspešnih ameriških operacij rušenja tujih državnikov z novimi sredstvi – ne več s tajnimi polvojaškimi operacijami, ki jih je včasih izvajala Cia v državah, kakršni sta denimo Iran in Gvatemala, temveč s pomočjo sodobnih metod predvolilnega boja.

Čeprav so splošni obrisi 41 milijonov dolarjev vredne ameriške operacije vzpostavljanja demokracije v Srbiji javnosti že znani, pa po pogovorih s ključnimi ljudmi tukaj v Beogradu in v Združenih državah postaja očitno, da je šlo za veliko obsežnejšo in zapletenejšo operacijo kot se je sprva zdelo.

Miloševićev padec, ki ga imajo mnogi za zadnjo veliko vzhodnoevropsko demokratično vstajo, bo šel v zgodovino tudi kot prva revolucija, ki se je zgodila na osnovi javnomnenjskih raziskav in preverjanja v fokusnih skupinah. Za navidez spontanim uporom 'ulice', ki je prisilila Miloševića, da se je sprijaznil z rezultati ostrega spopada na predsedniških volitvah 24. septembra, je bila skrbno pripravljena strategija povezovanja srbskih opozicijskih aktivistov z aktivno pomočjo zahodnih svetovalcev in javnomnenjskih specialistov.³

Dobbs je poročal, da je ameriška vlada 'kupila' padec Miloševića za 41 milijonov dolarjev. Operacijo so iz pisarne veleposlanika Milesa vodili posebej usposobljeni agenti, ki so koordinirali mrežo naivnih študentov, prepričanih, da se borijo za boljši jutri oziroma za uresničitev 'ameriškega sna'.

Po pisanju *Washington Posta* naj bi 'od vlade Združenih držav plačani svetovalci odigrali ključno vlogo v praktično slehernem drobcu kampanje proti Miloševiću. Ves čas so izvajali javnomnenjske raziskave, izurili so na tisoče opozicijskih aktivistov in pomagali organizirati vitalno pomembne vzporedne kontrolne volitve. Ameriški davkoplačevalci so financirali tudi tistih 5000 barvnih sprayev, s katerimi so študentje popisali zidove v vsej Srbiji z gesli proti Miloševiću.⁴ Na javnih površinah so nalepili kar 2 in pol milijona nalepk z napisom 'Gotov je' ('Konec je z njim'); to je postalo tudi nosilno revolucionarno sporočilo. Gibanje si je nadelo ime *Odpor*.

To izjemno poročilo z lica mesta v enem od najuglednejših ameriških medijev natančno razkriva, kaj je bilo tisto, kar je v resnici spodneslo Miloševića. Sprva, še v začetku devetdesetih

let, so Združene države Miloševića podpirale; toda pozneje ga je začela ameriška propaganda demonizirati kot zločinskega naslednika Hitlerja. Ta popolni preobrat kaže, da so bili za vsem skupaj skriti cilji Washingtona.

Odpor je imel podporo ameriškega zunanega ministrstva, ki ga je v Beogradu zastopal veleposlanik Richard Miles. Ameriška agencija za mednarodni razvoj (USAID) pa je v Srbijo pošljala denar preko zasebnih podjetij in že omenjenih 'nevladnih organizacij'.⁵

Kot je poročal Dobbs, je IRI več deset voditeljem Odpora plačal udeležbo na seminarju o nenasilnem odporu v hotelu Hilton v Budimpešti. Tu so srbske študente učili, kako organizirati stavke, kako medsebojno komunicirati s simboli, kako premagati osebni strah in na kakšne načine je mogoče spodkopavati avtoriteto režimskih oblasti. Glavni predavatelj je bil upokojeni polkovnik ameriške vojske Robert Helvey, nekdanji analitik v vojaški obveščevalni službi, ki je voditelje Odpora najprej izuril, potem pa je preko njih distribuiral 70 tisoč kopij priročnika o nenasilnih metodah odpora. Helveyju je pomagal Gene Sharp, ustanovitelj razvpite *Albert Einstein Institution* iz Bostona, ki je za Pentagon izdelala metode državnih udarov pod plaščem nenasilnega odpora množic. Sharp je Helveyja primerjal s slovitim pruskim vojaškim strategom in ga označil za 'Clausewitzova nenasilnih množičnih gibanj'.⁶

Nenasilna taktika, s katero so oborožili aktiviste Odpora, naj bi temeljila na Randovi analizi in uporabi Džingistanove bojne taktike, posodobljene s tehnologijami mreženja, s pomočjo katerih se ljudje lahko povezujejo podobno kot čebele v roju.⁷ Z uporabo satelitske tehnologije GPS lahko posebni agentje svoje skrbno izbrane voditelje neposredno usmerjajo pri vodenju 'spontanih' protestov na ulici in jih opozarjajo na blokade policijskih in vojaških sil. Tako lahko 'demonstrante' namesto režimskih enot na vnaprej skrbno pripravljenih položajih pričakajo kamere *CNN*, ki posnetke mladih 'nenasilnih protestnikov' še vroče pošljejo po vsem svetu.

Novost v beograjskem uporu proti Miloševiću je bila uporaba interneta – še zlasti forumov, elektronske pošte in blogov – ter mobilnih telefonov z možnostjo SMS sporočil. Z uporabo teh tehnologij, ki so se pojavile komaj sredi devetdesetih let, je lahko peščica dobro izurjenih voditeljev hitro obvladala uporniško in lahko dojemljivo 'generacijo X' ter jo po svoji volji uporabila v množičnih demonstracijah.⁸

Gibanje Odpor, ki je bilo ameriški vzvod v beograjskem udaru leta 2000, predstavlja prvo uspešno civilno uporabo tistega, kar je pozneje dalo pečat celotni ameriški obrambni doktrini v času, ko je Pentagon vodil Donald Rumsfeld.

Uporaba novih komunikacijskih tehnologij mreženja za hitro aktiviranje množice majhnih skupin je bila namreč civilna različica Rumsfeldove revolucije v vojaški doktrini – uporabe visoko mobilnih, do zob oboroženih majhnih skupin, ki delujejo na temelju obveščevalnih podatkov in komunikacij v 'realnem času'. Ameriški poznavalec takole primerja vojaško in civilno rabo nove doktrine:

Vojaško plat predstavljajo enote vojakov, ki zavzemajo mestne četrti s pomočjo 'informacijskih čelad' z vgrajenimi video ekrani, ki jim dajejo neposreden pregled nad okoljem. Civilno različico takšnega dogajanja predstavljajo skupine mladih demonstrantov, ki se hkrati iz različnih smeri pomikajo proti skupni točki v velemestu, med seboj pa so ves čas povezani z mobilnimi telefoni.

Če je bil ameriški napad na Irak leta 2003 oborožena oblika Rumsfeldove vojaške doktrine, potem so bili udar v Srbiji, revolucija vrtnic v Gruziji in oranžna revolucija v Ukrajini nje-ne civilne aplikacije. Ko je vojska v Iraku in Afganistanu bredla v vse globlje težave, so postajali številni ameriški vojaški strategji vedno bolj prepričani, da je 'civilna' raba doktrine celo daleč bolj učinkovita kot vojaška.

Podobnost med civilnimi in vojaškimi modeli menjave režimov ni naključna. Nekdanji strateg korporacije Rand in edini vodja urada za strateške presoje v Pentagonu od ustanovitve

leta 1973 do danes, Andrew Marshall, je s svojega položaja v Pentagonu nadzoroval razvoj obeh modelov. Ameriška vlada je z uporabo najučinkovitejših marketinških prijemov in z natančno analizo samoraslih protestnih gibanj izdelala skorajda popolno tehnologijo 'demokratskega' odstranjevanja kateregakoli nasprotnika, čeprav je ob tem ves svet prepričan, da so ga odnesli spontani izbruhi 'borcev za svobodo'. To pa je zelo učinkovito in nevarno orožje.

Revolucija srbskega Odpora je bila zasnovana, vodena in financirana s strani ameriške vlade preko izbranih nevladnih organizacij. To je mejnik, ki po mnenju Jonathana Mowata predstavlja vrhunec dolgoletnih raziskav v Pentagonu in različnih raziskovalnih ustanovah, še zlasti pa v korporaciji Rand iz Santa Monice v Kaliforniji.⁹

PRVI SUROVI POSEGI CIE

V prvih dneh svojega obstoja se je ameriška obveščevalna agencija Cia zatekala k razmeroma grobim ukrepom, kadar so se v Washingtonu odločili, da je treba spraviti s poti katero od tujih vlad. Rušenje priljubljenega in demokratično izvoljenega iranskega predsednika Mosadeka so izpeljali tajni agenti Cie, ki so prišli v državo s polnimi žepi denarja. Skupaj z gesli in transparenti v podporo šahu so ga delili glasnim demonstrantom na ulicah Teherana. To je ohrabilo šahove reakcionarne opozicijske sile. Mosadeka so aretirali in ameriški naftni interesi so bili spet zavarovani. V Gvatemali je Cia na zahtevo in v imenu nadnacionalne družbe United Fruit Company zrušila nacionalističnega predsednika Arbenza, ki je s svojimi ukrepi izboljševanja ekonomskega položaja kmetov ogrožal interese ameriškega proizvajalca banan.¹⁰

V tistih prvih letih so Združene države pogosto ponavljale ta vzorec 'neformalnega imperializma' kot so nekateri poimenovali. Ameriške poslovne interese v tujini so včasih ogrožali tudi nekomunistični in demokratično izvoljeni voditelji, ki so bili priljubljeni zgolj zato, ker so se zavzemali za zemljiške

reformne, za močne sindikate in za prerazporejanje bogastva. Prav tako so jih ogrožali voditelji, ki so nacionalizirali lokalne naravne vire in omejevali tuje lastniške deleže v domači industriji, ali pa so poskušali z zakoni zaščititi delavce in potrošnike.

Na zahtevo ameriških korporacij, pogosto pa tudi z njihovo aktivno pomočjo, je Cia spravila na noge domačo opozicijo. Najprej je v državi poiskala skrajno desničarske skupine, ki so bile ponavadi povezane z vojsko, in jim je ponudila dogovor: 'Mi vas spravimo na oblast, vi pa nam zagotovite primerno poslovno ozračje.' Da bi zadeve lažje stekle, so k temu ponavadi priložili še velikanske podkupnine.

Nato jih je Cia naučila, kako zrušiti obstoječo, ponavadi demokratično izvoljeno vlado. Uporabljali so široko paleto umazanih zvijač in prijemov: propagando, ponarejanje volilnih glasov, podkupovanje volivcev, grožnje, izsiljevanje, spolne prevare, lažnive zgodbe o nasprotnikih v lokalnih medijih, naročene stavke, infiltracijo in vnašanje nemira v nasprotne politične tabore, ugrabitve, pretepanje, mučenje, žalitve, gospodarske sabotaže in celo umore.¹¹

Ustvarjanje napetosti je ponavadi doseglo vrhunec z vojaškim udarom, s katerim so na oblast potisnili desničarskega proameriškega diktatorja. Cia je nato usposobila njegov varnostni aparat za preganjanje tradicionalnih sovražnikov ameriških nadnacionalnih družb; standardno orožje so bila ustrahovanja, mučenja in umori. Žrtve so praviloma označevali za 'komuniste', čeprav je šlo v večini primerov zgolj za revne kmete, liberalne in zmerne politike, vodje sindikatov, študente, nacionaliste, politične nasprotnike in zagovornike svobode govora in demokracije. Sledilo je vsesplošno zatiranje človekovih pravic, pogosto z uporabo 'vodov smrti'.¹² Žrtve pa so bile znane kot 'pogrešani'.

Po tem surovem kalupu se je med hladno vojno pisala krvava zgodovina v Čilu, Argentini in še v prenekateri 'proameriški' desničarski diktaturi.

TRUMANOVA 'DRŽAVA NACIONALNE VARNOSTI'

Dober primer starega načina dela je bil nekdanji pravnik z Wall Streeta ter agent Cie Frank Wisner na začetku svoje kariere. Leta 1947 je predsednik Harry Truman podpisal odlok o ustanovitvi Centralne obveščevalne agencije (CIA) kot orodja izvršne veje oblasti, torej bolj ali manj nedotakljive s strani ameriškega kongresa in povsem varne pred nadzorom javnosti. Vse je bilo opravičeno z dvema besedama: *nacionalna varnost*. Tako je nastala ameriška država v državi, okolje, v katerem so bili v imenu 'nacionalne varnosti' in domnevne grožnje 'globalnega komunističnega prevrata' dovoljeni vsi zločini, ki si jih sploh lahko predstavljamo.

Takoj po nastanku Cie leta 1948 je bil Frank Wisner imenovan za vodjo urada z dokaj zavajajočim imenom: Urad za politično koordinacijo (OPC). V resnici je bil OPC urad, ki je vodil tajne operacije. Kot je določal strogo tajni statut Cie, je bil OPC med drugim pristojen za 'propagando, gospodarsko vojno, neposredno operativno delovanje, vključno s sabotажami, uničevanje in evakuacijske postopke; podtalno delovanje proti sovražnim državam, vključno s pomočjo ilegalnim opozicijskim skupinam, podporo lokalnim protikomunističnim elementom v ogroženih državah svobodnega sveta'.¹³

Leta 1948 je Wisner sprožil *Operacijo Mockingbird* (ameriški kos oziroma oponašalec; op. prev.), ki je bila v celoti posvečena tajnemu vplivanju na domače in tuje medije. Leta 1952 je postal vodja Direktorata za načrtovanje, kjer je nadzoroval kar 75 odstotkov celotnega proračuna Cie. Tako je bil tudi glavni, ki je odločal o padcu Mohameda Mosadeka v Iranu in Jacoba Arbenzeza v Gvatemali.¹⁴

V operacijah, ki so se ponavadi končale z državnimi udari, je Cia uporabljala plačance, ki se po načinu dela niso prav nič razlikovali od mafijskih morilcev – včasih pa je za svoje naloge najela kar samo mafijo.¹⁵

Težava pa je bila v tem, da je bila Cia s svojimi metodami odstranjevanja priljubljenih voditeljev neodvisnih držav v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja – vse v imenu 'vojne proti širjenju brezbožnega komunizma' – ne le neučinkovita, temveč je s svojim početjem pogosto povzročila posledice, ki so Združene države stale veliko več kot pa so prinašale koristi. Ameriški 'svetilnik svobode' je ob razkritjih umazanih tajnih operacij Cie nenehno ugašal. Informacije o njenem umazanem delovanju so v javnost prinašali mediji in politični nasprotniki v državah, ki si jih je Cia vzela za svojo tarčo, včasih pa celo kar ljubosumni šef ameriškega FBI J. Edgar Hoover.

Cia je bila pri svojem delu praktično nenadzorovana in je šla v uresničevanju projekta *Ameriškega stoletja* včasih v največje skrajnosti. V začetku petdesetih let je denimo sprožila tajni program pod šifro MK-ULTRA, ki ga je preko ministrstva za zdravstvo, šolstvo in socialo skrivaj financiral Nelson Rockefeller. To je bil začetek poskusov 'nadzorovanja uma', ki jih je Cia začela izvajati zaradi domnevnega severnokorejskega 'pranja možganov' ameriškim vojakom. Kot je razkrila poznejša preiskava, je bilo sklicevanje na Severno Korejo lažno in je služilo zgolj kot izgovor za začetek raziskav. Niti takrat niti kdaj pozneje niso našli nobenih dokazov o 'pranju možganov'. V izvajanju programa je Cia na ameriških državljanih, ne da bi se tega zavedali ali pa celo proti njihovi volji, uporabljala LSD in druga mamila. Nekaj žrtev poskusov je naredilo samomor.

Operacija MK-ULTRA se je skrivaj financirala iz Rockefellerjevega sklada,¹⁶ pa tudi iz posebnih državnih fondov, ki jih je za MK-ULTRA zagotavljal Nelson Rockefeller, sprva kot minister za zdravje, šolstvo in socialo v Eisenhowerjevi vladi, pozneje pa kot njegov posebni svetovalec za strategijo hladne

vojne in psihološko bojevanje. Razen poskusov 'nadzorovanja uma' z uporabo mamil so se v okviru programa MK-ULTRA ukvarjali še z raziskovanjem metod najučinkovitejše propagande, pranja možganov, odnosov z javnostmi, oglaševanja, hipnoze in drugih oblik mnenjskega vplivanja.¹⁷

V začetku šestdesetih let pa so nekatere ameriške obveščevalne skupine začele raziskovati povsem nove oblike prikritega rušenja tujih režimov.

OD TAVISTOCKA DO RANDA

Leta 1967 je londonski Tavistockov inštitut za medčloveške odnose vodil človek z imenom dr. Fred Emery, strokovnjak za 'hipnotične učinke' televizije. Še posebej ga je prevzelo vedenje množic na rockovskih koncertih, kar je bil takrat razmeroma nov pojav. Emery je vedenje občinstva videl kot 'rojenje najstnikov'. Prepričan je bil, da bi bilo mogoče to vedenje primerno prečistiti in ga uporabiti kot učinkovito sredstvo za rušenje neprijetnih tujih režimov. O tem je Emery za Tavistockovo strokovno revijo *Human Relations* napisal članek, ki ga je skrivnostno naslovil 'Naslednjih trideset let: koncepti, metode in napovedi'. V članku podrobno opisuje, kako je mogoče brez neželenih učinkov preusmerjati ali pa neposredno vplivati na vedenje posameznikov v skupini, ki ga je poimenoval 'uporniška histerija'. Mislil pa je na natančno tisti pojav, ki so ga pozneje pod imenom 'rojenje' raziskovali in izkoriščali v Randu.¹⁸

Tavistockov inštitut je po prvi svetovni vojni ustanovila britanska vojska, da bi ji služil kot oddelek za raziskovanje psihološkega bojevanja. Ime je dobil po vojvodi Bedfordskemu, markizu Tavistocku, ki je inštitutu leta 1921 podaril zgradbo, v kateri naj bi raziskovali posledice topovskega udara pri vojaki, ki so se po koncu prve svetovne vojne vrnili s fronte. Toda cilj ni bil pomagati prizadetim vojakom, temveč so pri posameznikih, ki so bili izpostavljeni stresu, ugotavljali točko

psihičnega zloma. Program je neposredno vodil oddelek britanske armade za psihološko vojskovanje. Nekaj časa je za Tavistockov inštitut delal tudi Sigmund Freud in raziskoval uporabo psihoanalitičnih metod pri posameznikih in skupinah.

Po drugi svetovni vojni je inštitut začel dobivati denar od Rockefellerjevega sklada, ki je s tem praktično prevzel tudi njegove programe in jih vključil v prve ameriške programe psihološkega bojevanja.¹⁹ Inštitut, ki je bil finančno izčrpan, se je z Rockefellerjevimi sredstvi spet spravil na noge in se na novo organiziral kot Tavistockov inštitut za medčloveške odnose. Njegovo prenovljeno poslanstvo pod Rockefellerji je bila 'mirnodobna uporaba socialne psihiatrije, kakršna se je med vojno razvila v vojski'.²⁰

Preobrat je bil preroški.

Tavistock je nemudoma začel delovati v Združenih državah. Svojega vodilnega raziskovalca, nemškega psihologa Kurta Lewina, so že leta 1945 poslali na inštitut za tehnologijo pri univerzi v Massachusettsu (MIT), kjer je ustanovil raziskovalni oddelek za skupinsko dinamiko. Lewina so zanimale znanstvene raziskave procesov, ki vplivajo na odzivanje posameznikov in skupin, in velja za pionirja 'socialne psihologije'. Po njegovi smrti se je leta 1948 oddelek preselil na univerzo v Michiganu, kjer so ga organizirali kot Inštitut za družbene raziskave.²¹

V naslednjih dveh desetletjih je Tavistock uporabljal dognanja o družbenih skupinah in skupinski dinamiki za izpopolnjevanje metod družbene manipulacije.

Potem pa so se teze Freda Emeryja iz leta 1967 o 'rojenju' množic potrdile v študentskem uporu v Parizu maja 1968, le da se je zdaj namesto tisočglavih skupin 'roječih najstnikov' na rockovskih koncertih, pojavilo milijonsko gibanje, ki je zamajalo francosko vlado in končno tudi zrušilo predsednika de Gaulle.²² Spontani upor so zelo natančno preučevali tako v Tavistocku kot tudi v različnih drugih ameriških obveščevalnih službah in iz dogajanja izluščili metode, vzorce in taktike,

ki so jih razvijali in uporabljali v svojih operacijah v naslednjih treh desetletjih in pol.

VIDEO PRENOS ROCK KONCERTA V KATMANDUJU

Konec leta 1989 so na konferenci univerze Case Western Reserve v Ohio predstavili še enega od novih modelov 'vplivanja na spremembe režimov'. 'Program družbenih inovacij in globalnega upravljanja' je opisal Dr. Howard Perlmutter, ki na Wharton School of Finance v Philadelphii predava nenavadno in povsem novo akademsko področje – družbeno arhitekturo. Perlmutter, ki je učenec Tavistockovega dr. Emeryja, je predrzno napovedal model rušenja tradicionalnih kultur, ki bo močnejšim državam omogočil ustvariti 'globalno civilizacijo' – poimenoval ga je 'video prenos rock koncerta v Katmanduju'.²³

Za družbeno spremembo s pomočjo destabilizacije tradicionalne kulture je potrebno dvoje: 'vzpostavitev učinkovite globalne mreže specializiranih mednarodnih in lokalnih organizacij' (podobnih kot so današnje organizacije za varovanje človekovih pravic in druge nevladne organizacije) in 'izkoriščanje lokalnih dogodkov za ustvarjanje globalnih, ko lahko s pomočjo elektronskih množičnih medijev lokalno dogajanje praktično istočasno spreminjamo v dogodke mednarodnega pomena'.²⁴

Perlmutterjeva teorija predstavlja jedro nove in izpopolnjene metode menjave režimov oziroma najsodobnejše oblike državnih udarov, ki jih iz ozadja usmerjajo Združene države. V srednji Evropi po letu 2000 jih poznamo kot 'barvne revolucije'.

Perlmutterjevo zamisel so sredi devetdesetih let dopolnili v Randu s temeljno raziskavo o vlogi informacijske revolucije v programih podtalnega podpihanja političnih sprememb oblasti. Leta 1997 sta Randova raziskovalca John Arquilla in

David Ronfeldt objavila poročilo raziskave o izkoriščanju informacijske revolucije v ameriški vojski. Njun sklep je bil, da je informacijska tehnologija s svojo močjo mreženja preko elektronskih sporočil in prenosnih telefonov najmočnejše orožje podtalnega bojevanja, ki omogoča 'rojenje' znotraj mreže organizacij.²⁵

ROJENJE OD SRBIJE DO GRUZIJE

Uspešno rušenje trdovratnega srbskega predsednika Slobodana Miloševića leta 2000 je bilo za ameriško zunanje ministrstvo in za obveščevalno skupnost dokaz, da novi model tajnega rušenja sovražnih režimov s pomočjo nenasilnih političnih prevratov deluje. Vse je kazalo, da so razvili popolno orožje za odstranjevanje vlad, ki nasprotujejo ameriški politiki. Vseeno je, kolikšno podporo ima vlada med prebivalstvom in kako demokratično je bila izvoljena; ob novem orožju, ki so ga razvili v Randu – 'rojenju' in 'barvnih revolucijah' – je vsaka ranljiva.

Nekaj mesecev po svojem velikem uspehu v vzpostavljanju in usmerjanju srbskega Odpora so vodjo ameriškega predstavništva v Beogradu, veleposlanika Richarda Milesa, poslali na novo zadolžitev, tokrat v majhno kavkaško republiko Gruzijo v centralni Aziji.²⁶

V normalnih okoliščinah bi veleposlaniško mesto v državi ob Črnem morju, ki jo je s trdo roko vodil veteran iz obdobja Sovjetske zveze Edvard Ševardnadze, za tipičnega ameriškega diplomata pomenilo nazadovanje.

Vendar ne za Milesa. V Tbilisi je odhajal z nalogo, da ponovi revolucijo, kakršno je uspešno izpeljal v Beogradu.²⁷ V gruzijskem glavnem mestu so ga takoj seznanili z ameriškim varovancem Mihailom Sakašvilijem, študentom prava na newyorški univerzi Columbia in na univerzi v Washington ter starim sodelavcem ameriškega zunanjega ministrstva. Leta 2002 je bil Sakašvili pravosodni minister v Ševardnadzejevi vladi;

Miles pa naj bi ga vodil pri rušenju svojega šefa.²⁸

V veliko pomoč so bile Milesu nekatere nevladne organizacije, ki so povezane z ameriško vlado in od nje tudi financirane, denimo *National Endowment for Democracy*, ki je že od osemdesetih let vedno v neposredni bližini, ko se z ameriško pomočjo zgodi kakšen državni udar ali nepričakovana sprememba režima.²⁹

Kot piše Mowat, pa so pomembno vlogo v Gruziji odigrale tudi organizacija ameriškega milijarderja Georga Sorosa *Open Society Foundation* ter washingtonska *Freedom House*, ki so jo za potrebe Natove propagande ustanovili že v štiridesetih letih prejšnjega stoletja, leta 2001 pa jo je vodil nekdanji direktor Cie James Woolsey.

Ameriško zunanje ministrstvo zelo pogosto vključuje nevladne organizacije v svoje prevratniške projekte: sodelovale so denimo pri rušenju filipinskega predsednika Marcosa leta 1986; v nemirih na pekinškem trgu Večnega miru leta 1989; pa tudi v Havlovi 'žametni revoluciji' leta 1989 v Pragi. Zdaj pa so dokaj surove taktike iz prejšnjih desetletij zamenjale prefinjene Randove tehnike rojenja z SMS sporočili in mobilnimi telefoni ter napotki iz raziskav Gena Sharpa o 'nenasilnih metodah bojevanja'.³⁰

Tudi ob nenasilnih protestih kitajskih študentov na Trgu večnega miru leta 1989 sta bila na licu mesta tako Gene Sharp s svojo ustanovo *Alberta Einsteina* kot tudi George Soros z *Odprto družbo* oziroma z njenim Skladom za reforme in odprto Kitajsko. Gene Sharp je sam priznal, da je bil v Pekingu tik pred izbruhom nemirov.³¹ Kitajska vlada pa je takrat zelo neposredno obtoževala Sorosev sklad, da je povezan s Cio, in zahtevala, da zapusti državo.³²

Sharpova ustanova naj bi odigrala osrednjo vlogo v usposabljanju in izobraževanju mladih, ki so tvorili jedra protestnih gibanj v državah nekdanjega Varšavskega sporazuma in tudi v Aziji.³³ Kot piše raziskovalec Jonathan Mowat, sta med njenimi glavnimi finančnimi pokrovitelji prav Sorosev sklad in

National Endowment for Democracy.³⁴

Na svoji spletni strani je Sharpova organizacija priznala, da je aktivno sodelovala s 'prodemokratičnimi' skupinami v številnih državah, vključno z Burmo, Tajsko, Tibetom, Latvijo, Litvo, Estonijo, Belorusijo in Srbijo.³⁵ Kot po naključju se seznam njenih držav povsem ujema s tistimi, v katerih si je ameriško zunanje ministrstvo v istem obdobju prizadevalo izpeljati spremembo oblasti. Kot so vedeli že stari Grki, je 'demokracija' meč, ki ga je mogoče s pomočjo nadzorovanega besa razdražene množice učinkovito usmeriti proti svojemu nasprotniku.

V času srbske operacije Odpor je Sharpovi ustanovi razen polkovnika Helveyja svetoval tudi visoki ameriški obveščevalec, upokojeni generalmajor ameriške vojske Edward B. Atkeson.³⁶ Med svojo kariero je bil namestnik vodje obveščevalne službe poveljstva ameriških sil v Evropi, član nacionalnega obveščevalnega sveta direktorja Cie ter član urada za vojaško-politične zadeve v zunanjem ministrstvu. Drugi pomembni Sharpov svetovalec pa je bil upokojeni admiral Gene R. La Rocque, vodja centra za obrambne informacije.³⁷

Prav ko je v Gruziji ob pomembni vlogi Sharpove ustanove postajalo najbolj vroče, pa se je med ameriški tarčami nena doma znašel še en zelo pomemben del stare Sovjetske zveze. Za barvno revolucijo je dozorela tudi Ukrajina, ki leži v samem osrčju etnične Rusije.

UKRAJINSKA ORANŽNA REVOLUCIJA IN GEOPOLITIKA PLINOVODOV

Ukrajina in Rusija sta bili gospodarsko, socialno in kulturno tako prepleteni, še zlasti na vzhodu države, da ju je bilo praktično nemogoče ločiti. Večina ruskih plinovodov iz zahodne Sibirije vodi do Nemčije, Francije in drugih zahodnoevropskih držav preko ukrajinskega ozemlja. V vojaško strateškem smislu bi predstavljala ukrajinska vojaška zveza z Natom

usoden udarec ruski varnosti. Prav to pa je bilo tisto, kar je načrtovala Busheva vlada v času razvoja najsodobnejšega jedrskega orožja in protiraketne zaščite.

Pogled na zemljevid Evrazije nam zelo nazorno govori o geostrateških razlogih za barvne revolucije, ki so se z ameriško pomočjo dogajale po letu 2000. Povsem očitno je, da so bile namenjene izolaciji Rusije, nato pa tudi presekanju njenega gospodarskega ožilja – mreže plinovodov in naftovodov preko katerih se naravnost preko Ukrajine pretakajo ogromne ruske energetske rezerve iz Urala in Sibirije v zahodno Evropo. Prehod Ukrajine od nekdanje neodvisne ruske republike do ameriškega satelita je bil dokončan z 'oranžno revolucijo' leta 2004, ki jo je od maja 2003 pripravljala in usmerjal ameriški veleposlanik John Herbst. Ameriško zunanje ministrstvo je njegovo početje sicer takole zavilo v leporečje:

V času svojega imenovanja je skrbel za utrjevanje ukrajinsko-ameriških odnosov in pomagal pri pripravi poštenih ukrajinskih predsedniških volitev. V Kijevu je bil priča oranžni revoluciji. Pred tem je veleposlanik John Herbst služil v Uzbekistanu, kjer je odigral odločilno vlogo v vzpostavljanju ameriškega oporišča v podporo vojaški mirovni operaciji v Afganistanu.³⁸

Človek, ki ga je Washington sklenil podpreti v svojem skrbno pripravljem scenariju spremembe režima, je bil petdesetletni guverner ukrajinske centralne banke Viktor Juščenko. Njegova žena Katarina je ameriška državljanka, rojena v Chicagu in je sodelovala najprej v Reaganovi vladi, nato pa še v vladi Busha starejšega ter v zunanjem ministrstvu. V Ukrajino je prišla kot predstavnica ameriško-ukrajinskega sklada, ki je imel v svojem upravnem odboru tudi enega najvplivnejših republikanskih konservativcev iz Washingtona, Groverja Norquista; pravili so mu tudi 'izvršni direktor skrajne desnice', ki je podpirala vlado Georga W. Busha.³⁹

Osrednja točka Juščenkove spretne predvolilne kampanje je bilo članstvo Ukrajine v EU in Natu. Na njegovih zborovanjih

OBARVANO REVOLUCIONARNO ROJENJE IN DRŽAVNI UDARI

Rusija je že zdaj obkoljena s članicami zveze Nato, če pa bi bila v zahodno vojaško zvezo včlanjena še Ukrajina, bi bil to usoden udarec za rusko gospodarstvo in varnost.

je bilo vse polno oranžnih plakatov, zastav, balonov in drugega propagandnega materiala, zaradi katerega se je Juščenkove kampanje v medijih hitro prijelo ime 'oranžna revolucija'. Pomembno vlogo v organizaciji velikanskih uličnih zborovanj in protestov so ponovno odigrale 'prodemokratske' skupine mladih, ki so jih iz ozadja organizirali ameriški svetovalci.

Gibanje v podporo Juščenkovi je delovalo pod geslom *Pora! (Čas je!)*, v njem pa so sodelovali tudi ljudje, ki so pred tem pomagali organizirati 'revolucijo vrtnic' v Gruziji: vodja gruzijskega parlamentarnega odbora za obrambo in varnost države Givi Targamadze, nekdanji član gruzijskega inštituta Svoboda ter člani gruzijske mladinske skupine Kmara, ki so vodstvu ukrajinske opozicije svetovali glede različnih tehnik nenasilnega boja, novembra 2004 pa so na solidarnostnem koncertu v Kijevu v podporo Juščenkovi sodelovale gruzijske rock skupine Zumba, Soft Eject in Green Room, ki so podpirale tudi gruzijsko revolucijo vrtnic.⁴⁰

Pomembno vlogo v oblikovanju podobe oranžne revolucije je odigrala tudi javnomnenjska agencija Rock Creek Creative iz Washingtona, ki je ob uporabi oranžnega logotipa oblikovala spletno stran Juščenkovih privržencev.⁴¹

Po končanih volitvah 2004, ki jih je Juščenko izgubil, so številni dejavniki ustvarjali vtis o volilni prevari in mobilizirali javno podporo za ponovitev glasovanja. Volilni opazovalci so v sodelovanju z nekaterimi vodilnimi zahodnimi mediji kot sta CNN in BBC ter z uporabo Pore in drugih skupin mladih protestnikov izsilili organizacijo novih volitev, na katerih je Juščenko vendarle dosegel tesno zmago in se razglasil za predsednika. Za te predsedniške volitve je ameriško zunanje ministrstvo porabilo približno 20 milijonov dolarjev.⁴²

Ukrajinsko revolucijo so iz ozadja vodile prav tiste nevladne organizacije, ki so bile odločilne tudi v Gruziji: Sorosev sklad za Odprto družbo, Freedom House in National Endowment for Democracy s svojima podružnicama, republikanskim in demokratskim inštitutom za demokracijo. Skupaj s konservativnim ameriško-ukrajinskim skladom so po vsej Ukrajini aktivno pomagale demonstrantom in dajale navodila volilnim opazovalcem.⁴³

Toda po uspehih Washingtona v Gruziji in Ukrajini je ruski predsednik Putin v nekem trenutku nenadoma zaostрил in centraliziral nadzor nad ruskim strateškim virom, ki je še kako potreben zahodnoevropskim članicam zveze Nato – nad energijo. Rusija je namreč daleč največja svetovna proizvajalka in izvoznica naravnega plina.

VOJNA ZA EVRAZIJSKE PLINOVODE

Neizrečeni cilj agresivne politike Washingtona v osrednji Aziji po razpadu Sovjetske zveze bi lahko opisali z enim samim stavkom: nadzor nad energijo. Dokler lahko Rusija izkorišča svoj strateški adut – ogromne rezerve nafte in naravnega plina – za pridobivanje gospodarskih zaveznikov v zahodni Evropi, na

Kitajskem in drugod po svetu, je ni mogoče politično osamiti. Prizorišča barvnih revolucij pa so bila načrtno izbrana prav za to, da bi jo obkolili in ji lahko kadarkoli zaprli naftovode in plinovode. Z izvozom nafte in plina Rusija ustvarja približno 60 odstotkov izvoza, zato bi takšna obkolitev pomenila, da je gospodarsko povsem v primežu Združenim državam podrejene zveze Nato.

Barvna revolucija v majhni republiki Gruziji in pritiski, da bi pod novim, v ZDA izšolanim predsednikom Mihailom Sakašvilijem, Gruzija vstopila v Nato, so bili delno namenjeni krčenju trase za nov naftovod, preko katerega bi izkoriščali ogromne azerbajdžanske naftne rezerve na območju Kaspijskega jezera v bližini Bakuja. Vodilno vlogo na teh naftnih poljih si je na začetku devetdesetih let po razpadu Sovjetske zveze zagotovila družba British Petroleum.

S podporo Washingtona, ki jo je zagotovila že Clintonova vlada, je BP načrtovala izgradnjo naftovoda, ki bi se izognil ozemlju Rusije. Zaradi goratega ozemlja bi bila edina možna trasa novega naftovoda od Bakuja do gruzijskega Tbilisija, nato pa preko Črnega morja do Natove članice Turčije, kjer bi se priključil na naftovod, ki vodi do turškega sredozemskega pristanišča Ceyhan.

BP in drugi so naftovod Baku-Ceyhan razglašali za 'projekt stoletja'. V času Clintonove vlade je bil svetovalec družbe BP Zbigniew Brzezinski, ki je za njihove interese lobiral v Washingtonu. Prav on je leta 1995 odšel v Baku in se neuradno v Clintonovem imenu sestal z azerbajdžanskim predsednikom Kaidarjem Alijevim in se pogajal o trasah novih, od Rusije neodvisnih naftovodov, med drugim tudi tega, ki bi Baku preko Tbilisija povezal z Ceyhanom.

Leta 2003 je Rusija postala druga največja proizvajalka nafte na svetu, takoj za Saudsko Arabijo. Za časa Sovjetske zveze so bila gospodarstva Ukrajine, Gruzije, Rusije, Kazahstana, Azerbajdžana in drugih sovjetskih republik gospodarsko popolnoma povezana. Tudi po razpadu Sovjetske zveze so evrazijski

OMREŽJE NAFTOVODOV V SREDNJI AZIJI

Naftna bogastva Rusije in srednje Azije lahko pridejo do potrošnikov le po naftovodih, kar poskuša izkoristiti Nato, da bi preko Ukrajine in Gruzije nadzoroval Rusijo

naftovodi in plinovodi normalno delovali, pa ne le to, nekatere nekdanje republike, vključno z Ukrajino, so od ruskega državnega monopolista Gazproma še naprej dobivale ruski plin po močno subvencioniranih cenah, veliko nižjih od tistih, ki jih je plačevala zahodna Evropa.

NEVLADNE ORGANIZACIJE S PODPORO ZDA

Zbigniew Brzezinski je član upravnega odbora izjemno vplivne, čeprav majhne ameriško-azerbajdžanske trgovinske zbornice (USACC). Njen predsednik v Washingtonu je bil nekdanji predsednik družbe ExxonMobile Exploration Tim Cejka. Razen Brzezinskega so v upravnem odboru še Henry Kissinger, Bent Scowcroft in James Baker III. Scowcroft je bil svetovalec za nacionalno varnost pri predsednikih Nixonu, Fordu, Bushu starejšemu in Bushu mlajšemu. James Baker je tisti, ki je odšel leta 2003 v Tbilisi in Ševardnadzeju osebno

prenesel zahtevo Washingtona, naj odstopi in naredi prostor amerškemu izbrancu Sakašviliju. Preden je postal ameriški podpredsednik, je bil član upravnega odbora zbornice tudi Dick Cheney.

Močnejše skupine geopolitičnih strategov v Washingtonu skorajda ni mogoče sestaviti. In seveda, povsem odveč je poudarjati, da washingtonska oblastna elita ne bi izgubljala svojega časa za azerbajdžansko trgovinsko zbornico, če ne bi šlo za območje največjega geostrateškega pomena.

Naslednja ameriška nevladna organizacija, ki se neizogibno pojavi povsod, kjer je na vidiku barvna revolucija, je Freedom House, organizacija z imenitnim imenom in dolgo zgodovino. Ustanovili so jo konec štiridesetih let, da bi svetovno javno mnenje pripravljala na ustanovitev zveze Nato. V času ukrajinske in gruzijske barvne revolucije je Freedom House vodil James Woolsey, nekdanji direktor Cie in neokonservativec, ki je izjavil, da 11. september 2001 predstavlja začetek VI. svetovne vojne.⁴⁴ III. svetovna vojna je bila zanj namreč hladna vojna.

Med drugimi zaupniki in finančnimi podporniki Freedom Housa pa sta bila tudi Zbigniew Brzezinski in Anthony Lake, zunanjepolitični svetovalec predsednikov Carterja, Clintona in Obame. Na seznamu darovalcev finančne pomoči pa ima Freedom House ameriško zunanje ministrstvo, agencijo za mednarodni razvoj (USAID), agencijo za informiranje, Soro-sevo Odprto družbo in povsod prisotno organizacijo National Endowment for Democracy (NED).⁴⁵

Slednja je bila skupaj s Freedom House tudi v središču vseh večjih barvnih revolucij v Evraziji po letu 2000. Ustanovljena je bila v času Reaganove vlade, da bi delovala podobno kot Cia, ker pa je zasebna organizacija, ima še veliko bolj proste roke.⁴⁶ Allen Weinstein, ki je sodeloval pri pripravi ustanovnih listin, je v intervjuju leta 1991 izjavil, da je 'veliko tistega, kar danes počne NED, še pred 25 leti delala Cia'.⁴⁷

Na čelu NED je od ustanovitve leta 1984 Carl Gershman, ki

je bil pred tem raziskovalec v Freedom House, v upravnem odboru pa sedi tudi general in nekdanji predsedniški kandidat Wesley Clark, sicer človek, ki je leta 1999 vodil ameriško bombardiranje Srbije.

Z vodstvom NED pa je tako ali drugače povezana večina ljudi, ki so znani iz velikih tajnih operacij Cie v preteklosti, denimo Otto Reich, John Negroponte, Henry Cisneros in Elliot Abrams. Leta 2008 je bil predsednik upravnega odbora NED Vin Weber, ustanovitelj ameriške skrajno konservativne organizacije *Empower America*, sicer pa finančni organizator predsedniške kampanje Georga W. Busha leta 2000.⁴⁸

Gershman, ki vodi NED vse od ustanovitve, ni navaden državni uradnik. V sedemdesetih letih je bil med vodilnimi v skupini, ki se je imenovala Socialni demokrati ZDA, kjer je tesno sodeloval z Richardom Perlom, Elliottom Abramsom in Frankom Gaffneyjem. Zraven je bil tudi ob nastanku politične frakcije, ki jo poznamo pod imenom 'neokonservativci'. Leta 2007 je bil NED vpleten v razdeljevanje ameriških državnih sredstev izbranim skupinam v devetdesetih državah.⁴⁹

Pod Gershmanovim vodstvom je bil NED nešteto krat vpleten v operacije rušenja oblasti v državah, ki so tako ali drugače ovirale načrte Washingtona. Leta 2004 je sodeloval v ameriškem poskusu rušenja demokratično izvoljenega venezuelskega predsednika Huga Chaveza. Potem ko je Chavez na referendumu avgusta 2004 z lahkoto potrdil svoj predsedniški položaj, so se pojavile javne obtožbe o vlogi NED pri podpori Chavezovi opoziciji. Glavni ameriški organizator v poskusu udara je bil pomočnik ameriškega zunanjega ministra za severno poloblo Otto Juan Reich. Reich je bil rojen na Kubi, dolgo je bil v Washingtonu lobist za velike orožarske družbe, denimo za McDonnell Douglas in Lockheed-Martin, bil pa je tudi član upravnega odbora v zloglasni vojaški šoli *Western Hemisphere Institute for Security Cooperation*, bolj znani pod imenom *School for Americas*, kjer je Pentagon izuril večino pripadnikov latinskoameriških vodov smrti.⁵⁰

NED je torej orodje, ki ga Washington od države do države uporablja pri uresničevanju svoje strategije *popolne prevlade*.

POLITIČNA GEOGRAFIJA EVRAZIJE

Natančnejši pogled na zemljevid Evrazije hitro razkrije, kaj je tisto, kar tam najbolj zanima Američane. Cilj ni zgolj strateško obkoljevanje Rusije z verigo vojaških oporišč zveze Nato. Še pomembnejši od tega je nadzor nad energetskeimi tokovi in nad povezavami med Rusijo in Evropsko unijo.

Poleg tega pa je cilj 'demokratskih' prevratov' oziroma barvnih revolucij odrezati tudi Kitajsko od naftnih in plinskih bogastev v kaspiskem bazenu, vključno s Kazahstanom in še zlasti od Rusije.

Antične trgovske poti preko Azije, denimo velika Svilna cesta, so tekle skozi Taškent v Uzbekistanu in Alma Ato v Kazahstanu. Na območju, ki ga obkrožajo visoke gorske verige, pomeni geopolitični nadzor nad Uzbekistanom, Kirgistanom in Kazahstanom hkrati tudi nadzor nad vsemi morebitnimi cevovodi med Kitajsko in srednjo Azijo; podobno kot obkolitev Rusije omogoča nadzor nad vsemi povezavami med zahodno Evropo in Bližnjim vzhodom.

Prav v tem kontekstu je Zbigniew Brzezinski septembra 1997 v reviji *Foreign Affairs* razkril resnično strategijo Washingtona v Evraziji:

Evrazija je središče politično najbolj samozavestnih in dinamičnih držav na svetu. Vsi pretendenti na globalno oblast v zgodovini so pribajali iz Evrazije. Iz Evrazije sta najštevilčnejši državi na svetu, Kitajska in Indija, prav tako tudi vsi največji politični in gospodarski tekmeci Združenih držav Amerike za svetovno prevlado. Na tem območju leži šest takoj za Združenimi državami največjih svetovnih gospodarstev in šest največjih porabnic obrambnih sredstev. Tu so zbrane vse znane in prikrite svetovne jedrske sile razen ene same. Evrazija ima 75 odstotkov svetovnega prebivalstva,

60 odstotkov BDP in 75 odstotkov energetske vire. Potencialna skupna moč evrazijskih držav je večja celo od moči Združenih držav Amerike.

Evracija je os, ki povezuje dve celini v super-kontinent. Sila, ki bo prevladovala v Evraziji, bo imela odločujoč vpliv na dve od treh gospodarsko najučinkovitejših območij na svetu, na zahodno Evropo in vzhodno Azijo. Če bežen pogled na zemljevid pa pokaže, da je tistemu, ki obvladuje Evrazijo, skoraj samodejno zagotovljen tudi nadzor nad bližnjim vzhodom in Afriko. Ker je Evrazija zdaj geopolitična šahovnica, na kateri se odloča o usodi sveta, ni več mogoče imeti ločenih zunanjih politik za Evropo in za Azijo. Za usodo ameriške globalne prevlade bo odločilno ravnotežje moči na celotnem območju Evrazije ...⁵¹

NOVA HLADNA VOJNA ZARADI NAFTE

Po klavni okupaciji Iraka leta 2003 je geopolitična 'šahovnica' Zbigniewa Brzezinskega postregla Združenim državam še s številnimi novimi izzivi: pojavilo se je vprašanje napasti ali ne napasti Iran; vprašanje Gruzije in naftovoda Baku-Tbilisi-Ceyhan; in nenazadnje vprašanje Kitajske kot nove globalne gospodarske velesile. Vsa ta vprašanja so bila povezana z ameriško geostrategijo. Usoda Združenih držav kot edine globalne velesile je tesno povezana z njeno sposobnostjo nadzora nad globalnimi tokovi plina in nafte, torej nad ožiljem sodobnega gospodarstva. To je tudi edini resnični razlog vojne v Afganistanu, nasilne okupacije Iraka, vojne na Kosovu leta 1999, vojaških groženj Iranu ter ameriških poskusov rušenja venezuelskega predsednika Huga Chaveza.

Rusija se je po skoraj desetletju gospodarskega nazadovanja in potem, ko leta 1998 ni bila več sposobna odplačevati javnega dolga, pod predsednikom Putinom postavila na noge kot učinkovito gospodarstvo. Ko so po napadu na Irak leta 2003 cene nafte na svetovnem trgu močno zrasle, je imela največ

koristi prav Rusija, ki je s povečanimi prihodki od izvoza nafte in plina poplačala dolgove Mednarodnemu denarnemu skladu in si naredila še znatne devizne rezerve. Prvič po nekaj desetletjih je rusko gospodarstvo zabeležilo realno rast.

V prvem desetletju novega tisočletja si je Rusija torej povečala svoj vpliv, vendar ne s pomočjo orožja, temveč s strateškimi premiki v izrabi svojih geopolitičnih energetskega virov – nafte in naravnega plina. Rusko vodstvo je med Putinovim predsestovanjem spoznalo, da bodo Združene države Rusijo vsak čas dokončno obkolile in ujele v past, če ne ukrepajo nadvse odločno in učinkovito.

Medtem pa Kitajska še dolgo ne bo zares neodvisna globalna sila, če ne najde pravega odgovora na dve svoji veliki strateški pomanjkljivosti – vedno večje odvisnosti od uvoza energije ter nesposobnosti obrambe pred morebitnim ameriškim jedrskim napadom.

Rusija je za zdaj edina sila, ki premore dovolj strateškega jedrskega obrambnega potenciala in energetske rezerv, da predstavlja resno protiutež ameriški vojaški in politični prevladi. Še večjo nevarnost popolni ameriški premoči pa bi seveda pomenilo zaveznitvo med Rusijo, Kitajsko in drugimi evrazijskimi državami. Po azijski krizi leta 1998 sta Peking in Moskva dosegla vzajemni varnostni dogovor, ki sta se mu pridružila tudi Kazahstan in Tadžikistan, leta 2001 pa še Uzbekistan, in nastala je skupina z imenom *Shanghai Cooperation Organization*.

NOVA NAFTNA GEOPOLITIKA WASHINGTONA

Ko sta januarja 2001 vajeti v Beli hiši prevzela Bush in Cheney, je bil glavni, čeprav neizrečeni cilj ameriške vlade nadzor nad največjimi naftnimi in plinskimi polji na svetu. Šlo je za spopad največjih interesov. Oblastna elita v Washingtonu je bila povsem odločena, da Rusijo spravi na kolena in dokončno utrdi svojo globalno prevlado oziroma svoj novi svetovni red.

Vse bolj je postajalo jasno, da ne le invazija na Irak, temveč tudi rušenje talibanskega režima v Afganistanu, nimata prav nobene zveze z 'demokracijo', temveč zgolj z nadzorom nad omrežjem naftovodov v srednji Aziji in vojaškim obvladovanjem Bližnjega vzhoda.⁵²

Po letu 1999 so Združene države, ki so imele že do takrat na svetu od 600 do 800 vojaških oporišč, začele graditi še nova, od oporišča Bondsteel na Kosovu do baze na otoku Sao Tome in Principe ob obali zahodne Afrike. Medtem ko so se Združene države razglašale za svetilnik demokracije, so poskušale z vsemi sredstvi odstraniti Huga Chaveza v z nafto bogati Venezueli. Hkrati pa so iz Washingtona strahotno pritiskali na uporni Nemčijo in Francijo, da bi v zvezo Nato sprejeli majhno Gruzijo in si zagotovili nadzor nad naftovodi od Bakuja proti Sredozemlju.

10. maja 2005 je Tbilisi obiskal sam predsednik George W. Bush in na Trgu svobode množici govoril o ameriški 'vojni proti diktaturam' na tem območju. Hvalil je 'barvni revoluciji' v Ukrajini in Gruziji in mimogrede napadel Rooseveltov dogovor na Jalti leta 1945 o delitvi Evrope. Nato pa je napovedal nekaj nenavadnega:

Ne bomo ponavljali napak prejšnjih generacij in se v imenu obranjanja stabilnosti sprijaznili z diktatorskimi režimi ali jih celo opravičevali. Zdaj vemo: nobena svoboda ni pogrešljiva. Na dolgi rok sta tudi naša lastna svoboda in stabilnost odvisni od svobode vseh drugih ... Zdaj vidimo, kako si tudi ljudstva s Kavkaza, srednje Azije in Bližnjega vzhoda go-reče želijo svobode. Ti ljudje zahtevajo svojo svobodo in jo bodo tudi dobili.⁵³

Busheva izjava je napovedovala, da se bo plamen destabilizacije režimov razširil po državah celotne Evrazije. NED je medtem skupaj s svojima podružnicama po posameznih evrazijskih prestolnicah že koordinirano podpihoval opozicijske obtožbe o kršenju človekovih pravic.

CHENEYJEVA ENERGETSKA STRATEGIJA

Vlada Busha in Cheneyja je od samega začetka temeljila na jasnem dogovoru različnih frakcij ameriškega establišmenta – vsi so se strinjali, da mora ameriška zunanja politika trdno podpirati vojaško strategijo *popolne prevlade*.

Strategi v Pentagonu so načrtovali oblast nad celotnim univerzumom, vključno z zračnim prostorom in z nam dosegljivim vesoljem. Temelj njihove globalne strategije je nadzor nad energijo, še zlasti nad naftnimi in plinskimi viri, in nosilke te naloge so štiri velike anglo-ameriške naftne družbe: Chevron-Texaco, ExxonMobile, BP in Royal Dutch Shell.

Konsenz ameriških oblastnih elit, ki ga je uresničevala Bushova vlada, je bil, da je v ameriški zunanji politiki potrebna drastična sprememba – še zlasti skrajno agresivno prilaščanje vseh globalnih naftnih virov – če želijo Združene države ohraniti nadzor nad svetovno gospodarsko rastjo in preprečiti vzpon gospodarskih tekmecev, posebej Kitajske. Ob tem pa je bilo vsem v Washingtonu popolnoma jasno, da lahko globalne naftne in plinske tokove nadzorujejo le z veliko bolj agresivno uporabo vojaške moči, torej s popolno globalno vojaško prevlado.

Ravno pravi človek za povezovanje ameriške vojaške in energetske politike v trdno strategijo prevlade je bil Dick Cheney. V začetku devetdesetih let je bil obrambni minister v vladi Busha starejšega. Po odhodu iz vlade leta 1993 je postal prvi mož družbe Halliburton (nekoč teksaške družbe, ki se je s selitvijo svojega sedeža v Dubaj izognila plačevanju davkov). Halliburton je bila takrat največja družba z naftnimi in plinskimi storitvami na svetu, hkrati pa je bila preko svoje podružnice Kellogg, Brown&Root tudi največja izvajalka vojaških gradbenih projektov za Pentagon in zaporov.

'KJER JE ZAKOPAN NAJVEČJI ZAKLAD ...'

Septembra 1999, torej le dobro leto prej, preden je postal najvplivnejši ameriški podpredsednik v zgodovini, je imel Cheney zelo zgovoren nastop na londonskem *Institute for Petroleum*. Ko je govoril o priložnostih največjih naftnih družb, je med drugim povedal tudi tole:

*Po nekaterih ocenah bo v prihodnjih letih povpraševanje po nafti naraščalo povprečno za dva odstotka na leto, medtem ko bo proizvodnja na obstoječih naftnih poljih po konservativni oceni padala za tri odstotke. To pomeni, da bomo leta 2010 potrebovali približno 50 milijonov sodov dodatne nafte na dan. Od kod bo torej prišla ta nafta? Države in državne naftne družbe nadzorujejo devetdeset odstotkov vseh naftnih virov. Naftni posel torej ostaja pretežno v domeni držav. Dobre priložnosti za naftne posle se odpirajo v različnih delih sveta, toda Bližnji vzhod je z dvema tretjinama globalnih naftnih rezerv in najnižjimi cenami črpanja še vedno območje, kjer je zakopan največji zaklad ...*⁵⁴

Cheney je torej ocenjeval, da mora svet do leta 2010 nekje najti osupljivih 50 milijonov sodov dodatne nafte na dan – kar je enako polovici vse svetovne proizvodnje v letu 2008 oziroma petkrat toliko, kolikor načrpa Saudska Arabija.

Drugi pomemben Cheneyjev poudarek v Londonu pa je bil, da je 'Bližnji vzhod ... še vedno območje, kjer je zakopan največji zaklad'. Toda kot je opozoril, je ta zaklad v rokah vlad oziroma državnih naftnih družb in ni dostopen za zasebne družbe. Za zdaj.

Kot se je izkazalo pozneje, je bil Cheney del mogočne skupine ljudi, ki so bili odločeni bližnjevzhodne zaklade iztrgati iz rok držav. V času svojega londonskega govora je bil član izjemno vplivne skupine *Projekt za novo ameriško stoletje* (PNAC). Nekaj članov te skupine, ki so pozneje postali člani Busheve vlade, med njimi Donald Rumsfeld in Paul Wolfowitz, je leta 2000 objavilo dokument z naslovom *Rebuilding America's*

Defenses (Prenova ameriške obrambe).

Dokument, s katerim je popolnoma soglašal tudi Cheney, je zagovarjal doktrino preventivne vojne in je med drugim pozival novega ameriškega predsednika, naj poišče razlog za napad na Irak in omogoči zasedbo in neposreden nadzor nad njegovimi naftnimi polji, ki so po ocenjeni količini zaloga druga največja na Bližnjem vzhodu.⁵⁵ V poročilu PNAC so brezobzirno zapisali, da 'potreba po znatni prisotnosti ameriških sil v Zalivu daleč presega vprašanje primernosti režima Sadama Huseina'.⁵⁶

Prav na to je namigoval tudi Cheney v svojem londonskem nastopu leta 1999. Težava kot jo je videl on, je bila v tem, da so pod površjem Bližnjega vzhoda ležale velike zaloge nafte, ki so bile večinoma pod nadzorom lokalnih vlad in ne zasebnih družb. Vojaška zasedba Iraka je bila prvi velik korak v novi ameriški strategiji selitve nadzora nad svetovnimi zalogami nafte v roke štirih največjih anglo-ameriških naftnih družb.

Toda če je bil nadzor nad bližnjevzhodnimi naftnimi nahajališči še tako pomemben za uresničevanje strategije *popolne prevlade*, to še zdaleč ni bilo dovolj. Dokler je Rusija lahko delovala samostojno, ameriški nadzor nad Evrazijo ni bil mogoč. Prednostni cilj strategije Washingtona je zato še naprej ostajalo dokončno uničenje oziroma onesposobitev preostalih ruskih jedrskih zmogljivosti ter prevzem nadzora nad ruskimi nahajališči nafte in plina.

KONČNI CILJ: UNIČENJE RUSIJE

Iz povsem očitnih vojaških in političnih razlogov v Washingtonu pred razpadom Sovjetske zveze seveda niso smeli na glas govoriti o tem, da je njihov končni strateški cilj razkosanje oziroma uničenje Rusije in prevzem nadzora nad njenimi energetskimi viri. Toda ruski medved je tudi po razpadu Sovjetske zveze še vedno obdržal mogočno, čeprav nekoliko razpadajočo vojaško silo in še vedno je imel svoje jedrske čekane. V sredini devetdesetih let je Washington začel s počasnim

procesom vključevanja nekdanjih sovjetskih satelitov v Evropsko unijo in v zvezo Nato. Do leta 2004 so tako v zahodno vojaško zvezo sprejeli Poljsko, Češko, Madžarsko, Estonijo, Litvo, Latvijo, Bolgarijo, Romunijo, Slovaško in Slovenijo, Gruzijo pa so vabili, naj se pridruži.

Širjenje Nata neposredno na meje Rusije je bil eden od glavnih ciljev PNAC. Dober Cheneyjev prijatelj in podpredsednik za strategijo in načrtovanje v veliki orožarski družbi Lockheed Martin, Bruce Jackson, je od leta 1996 vodil zelo vplivno washingtonsko lobistično skupino *US Comitee on NATO*, pozneje pa je ustanovil 'projekt za demokracije v tranziciji', ki se je ukvarjal izključno s pripravo teh držav za sprejem v zahodno vojaško zvezo.

Obkoljevanje Rusije z novimi članicami Nata, barvne revolucije po Evraziji in vojna v Iraku je bilo del skupne ameriške geopolitične strategije – velikega načrta dokončnega uničenja Rusije kot edine potencialne tekmice ameriški globalni hegemoniji. Toda s koncem Jelcinovega obdobja so se ameriški načrti nekoliko pomešali. Vodenje Rusije, ki so jo po neizprosnih navodilih Mednarodnega denarnega sklada izropale zahodne banke in domači oligarhi, je prevzel veliko treznejši Putin, ki je nastopil kot dinamičen, toda previden nacionalist, odločen, da Rusijo spet postavi na noge. Takoj po njegovem prevzemu oblasti je Rusija začela vztrajno povečevati črpanje nafte, in do leta 2003, ko so Združene države vdrle v Irak, je postala druga največja proizvajalka na svetu, takoj za Saudsko Arabijo.

RESNIČNI POMEN AFERE JUKOS

Prelomni dogodek v ruski energetske geopolitiki se je zgodil leta 2003. Prav takrat, ko so v Washingtonu napovedali, da bodo kljub mednarodnim protestom zasedli Irak in okrepili svojo vojaško prisotnost na Bližnjem vzhodu, je Putin ukazal spektakularno javno aretacijo enega od velikih ruskih oligarhov Mihaila Hodorkovskega, in ga obtožil, da se je izogibal

plačevanju davkov. Nato je Putin zahodne opazovalce presenetil še enkrat – zamrznil je lastniške deleže Hodorkovskega v naftnem velikanu Jukosu in družbo spet spravil pod državni nadzor.

Kaj je sprožilo to dramatično dogajanje?

Hodorkovski je bil aretiran štiri tedne pred odločilnimi volitvami v rusko dumo oziroma v spodnji dom ruskega parlamenta. Obtoževali so ga, da si je s pomočjo svojega neverjetnega bogastva kupil večino glasov. Nadzor nad dumo naj bi bil njegov prvi velik korak v načrtu, da se naslednje leto pomeri s Putinom za predsedniški položaj. Zmaga v parlamentu bi mu omogočila vplivati na spremembo volilne zakonodaje, prav tako pa tudi zavrnitev oziroma spremembo že pripravljenega zakonskega osnutka o 'izkoriščanju podzemnih naravnih virov'. Če bi bil zakon sprejet, bi Jukosu in drugim velikim naftnim družbam onemogočil prevzem nadzora nad podzemnimi naravnimi viri, prav tako pa tudi izgradnjo neodvisne mreže naftovodov, ki bi delovali zunaj državnega omrežja.⁵⁷

Hodorkovski je prelomil obljubo, ki so jo oligarhi dali Putinu, ko je prevzemal oblast – da se ne bodo vmešavali v rusko politiko in da bodo državi vrnili del ukradenega denarja (ukradenega s prevarami v času Jelcinove vladavine), v zameno pa bi lahko obdržali svoje lastniške deleže.

Tik pred aretacijo pa so se pojavila tudi poročila, da se je Hodorkovski julija v Washingtonu skrivaj sestel s podpredsednikom Cheneyjem. Po tem sestanku se je začel dogovarjati z ExxonMobilom in ChevronTexacom (članica upravnega odbora te družbe je bila Condoleezza Rice, preden je postala zunanja ministrica v Bushevi vladi) o prodaji 40 odstotnega deleža Jukosa.⁵⁸

Z drugimi besedami, Hodorkovski, ki je bil takrat najbogatejši med ruskimi oligarhi, je očitno služil kot orodje ameriškega udara proti Putinu.

S 40 odstotnim deležem v Jukosu bi Washington preko ameriških naftnih družb dobil *de facto* možnost blokade večine

bodočih ruskih naftnih in plinskih poslov. Le nekaj dni pred oktobrsko aretacijo je Hodorkovski v Moskvi gostil Busha starejšega, ki je prišel na pogovore o naftnem poslu v imenu izjemno vplivne družbe Carlyle Group. Takoj po aretaciji Hodorkovskega in njegovega partnerja Platona Lebedeva, predsednika skupine Menatep, se je Bush neopazno umaknil s položaja v Carlylu.⁵⁹ Sicer pa je bil svetovalec v družbi tudi sam Hodorkovski, partnerja v tej skupini, ki v Washingtonu velja za eno najvplivnejših, pa sta bila tudi nekdanji obrambni minister Frank Carlucci in nekdanji zunanji minister James Baker III.⁶⁰

V času aretacije so v Jukosu naredili prve korake za prevzem ene največjih ruskih naftnih in rafinerijskih družb Sibneft. Če bi prišlo do te združitve, bi bila nova družba Jukos-Sibneft z nadzorom nad zalogami 19,5 milijard sodov nafte in plina druga največja na svetu, takoj za ExxonMobilom. In če bi potem Exxon ali Chevron kupil Jukos-Sibneft, bi to predstavljalo dobesedno energetska udar na Rusijo. Cheney, Bush in Hodorkovski so to dobro vedeli. Seveda pa je vedel tudi Putin in je še pravočasno in odločno ukrepal.

Aretacija Hodorkovskega je oznanjala odločen preobrat Putinove vlade v prenovi Rusije in krepitvi njene strateške obrambe. Vse se je dogajalo v vzdušju brezobzirnega ameriškega napada na Irak leta 2003, hkrati pa tudi dve leti potem, ko je Bushova vlada enostransko razveljavila svoje obveze do Rusije v skladu s sporazumom o protiraketni obrambi (ABM), da bi lahko sama nadaljevala z razvojem novih raketnih sistemov. V Moskvi so to razumeli kot odkrito sovražno dejanje, ki ogroža rusko varnost.

Leta 2003 torej ni bilo potrebno prav veliko vojaške strateške pameti za ugotovitev, da nameravajo jastrebi iz Pentagona v sodelovanju z zavezniki v vojaški in naftni industriji Združene države povsem osvoboditi obvez, ki so izhajale iz veljavnih mednarodnih sporazumov, in v prihodnje delovati izključno po lastnih interesih, ki so jih zapisali strategji iz PNAC.

Dogodkom v Rusiji so kmalu sledile barvne revolucije, ki so se z ameriško pomočjo dogajale v neposredni bližini in destabilizirale celotno Evrazijo. Že do konca leta 2004 je bilo povsem jasno, da poteka nova hladna vojna – tokrat za nadzor nad strateškimi energetskimi viri in za izključno prevlado v jedrski oborožitvi.

Ruska zunanja politika se je po letu 2003 spet začela vračati v okvire geopolitike 'Osrčja', kakor jih je razumel sir Halford Mackinder, in na kakršni je temeljila tudi sovjetska strategija hladne vojne po letu 1946.

Putin je povlekel nekaj defenzivnih potez, da je lahko v razmerah nezadržnega ameriškega obkoljevanja in poskusov slabitve Rusije vzpostavil kolikor toliko finančno vzdržno ravnotežje sil. Nato mu je delo olajšalo nekaj strateških napak, ki so jih v nadaljevanju naredili Američani. Ko so se vložki na obeh straneh – na Natovi in ruski – povečevali, je tudi ruska stran postopno opuščala zgolj obrambno držo in si začela z nekaterimi dinamičnimi ofenzivnimi potezami izboljševati svoj geopolitični položaj – kot glavni vzvod pa je uporabila energijo.

RUSKA ENERGETSKA GEOPOLITIKA

Rusija leta 2004 nikakor ni bila več svetovna velesila, če ocenjujemo po merilih življenjskega standarda, stopnje smrtnosti in gospodarske rasti, toda po svojih energetskih potencialih je bila orjaška. Kljub razpadu Sovjetske zveze je tudi po velikosti ozemlja je še vedno največja država na svetu, ki se razteza od Pacifika pa vse do preddverja Evrope. Na ogromnem ozemlju ima velikanske naravne vire in največje svetovne rezerve naravnega plina. Poleg tega pa je edina sila na svetu, ki je tudi po razpadu Sovjetske zveze in ob razsulu v svoji vojski še vedno sposobna vojaško tekmovati z Združenimi državami Amerike. Na celotnem ozemlju ima več kot 130.000 naftnih vrtin in kakšnih 2000 nahajališč nafte in plina. Naftne rezerve ocenjujejo na 150 milijard sodov, kar je približno toliko kot jih ima

Irak. Vendar so verjetno veliko večje, saj oddaljena arktična področja zaradi težkih razmer sploh še niso raziskana. Toda ob cenah nafte nad 60 dolarjev za sod postajajo ekonomsko upravičena tudi raziskovanja na teh območjih.

Pogled na zemljevid jasno pokaže, zakaj potrebuje Pentagon vojaška oporišča v Iraku, Afganistanu in Pakistanu – za vojaški nadzor nad naftnimi tokovi v srednji Aziji.

Že leta 2001, ko je postalo jasno, da bodo Baltske države vstopile v Nato, je Putin podprl izgradnjo novega velikega naftnega pristanišča na ruski obali baltskega morja v Primorsku. Baltski naftovodni sistem (BPS) je bil dokončan marca 2006 in je močno zmanjšal rusko izvozno odvisnost od dobre volje novih članic Nata – Litve, Latvije in Poljske. Preko Baltika tečejo glavne izvozne poti iz zahodne Sibirije in pečorskega bazena. Rusija preko BPS vsak dan izvozi na zahodne trge več kot 1,3 milijona sodov nafte.

Marca 2006 je bil za predsednika rusko-nemškega zasebnega konzorcija, ki pod Baltikom gradi 12000 kilometrov dolg plinovod, imenovan nekdanji nemški kancler Gerhard Schroeder.

Večinski lastnik konzorcija v Severnoevropskem plinovodu (NEGP) je rusko državno podjetje Gazprom, nemški družbi BASF in E.On pa imata vsaka 24,5 odstotni delež. Pet milijard evrov vreden projekt se je začel konec leta 2005, plinovod pa bo povezoval rusko pristanišče v Viborgu blizu St. Petersburga z Greifswaldom v vzhodni Nemčiji. Tudi to sodi med klasične poteze ruske geopolitike – neposredna povezava Osrčja z zahodno Evropo. Prav zato je bil cilj nekdanje Churchillove politike in pozneje Trumanove hladne vojne zabiti klin oziroma spustiti 'železno zaveso' med srednjo Evropo in ruskim Osrčjem, da bi lahko Velika Britanija med njima postala nepogrešljiva posrednica oziroma razsodnica.

Sporazum o skupni naložbi Gazproma in BASF je bila zadnja večja poteza Schroederja na kanclerskem položaju. Naletela je na ploho očitkov pri proameriški poljski vladi, prav tako pa tudi v Ukrajini, saj bosta obe državi izgubili nadzor nad plinskimi tokovi iz Rusije. Čeprav je bila nova nemška kanclerka, konservativka Angela Merkel, tesno povezana z Bushevo vlado, se je morala sprijazniti in potrditi projekt, kajti Rusija je največja nemška dobaviteljica in ji proda kar 40 odstotkov vsega izvoženega naravnega plina.

Preko sistema NEGP bo tekla oskrba s plinom tudi iz velikanskega nahajališča Štokman v ruskem delu Barentsovega morja severno od pristanišča Murmansk. Ko bosta zgrajena dva vzporedna plinovoda, bo lahko Nemčija preko tega sistema dobila dodatnih 55 milijard kubičnih metrov ruskega plina.

Aprila 2006 pa je Putinova vlada začela tudi izgradnjo 14 milijard dolarjev vrednega vzhodno sibirskega naftovoda (ESPO), ki bo tekel od Taišeta v vzhodni Sibiriji do ruskega dela pacifiške obale. Gradi ga ruska državna naftna družba Transneft. Ko bo zgrajen, bo na dan lahko sprejel do 1,6 milijonov sodov nafte, ki bo potovala na ruski daljni vzhod, od tam pa v energetsko lačne države azijsko-pacifiškega območja, predvsem v Kitajsko in na Japonsko.

Razen tega se Kitajska s Putinom intenzivno dogovarja za dodatno vejo naftovoda, ki bi povezoval Blagoveščensk in Daqing. V Taišetu torej nastaja izhodišče intenzivnega energetskega sodelovanja Rusije s Kitajsko, Japonsko in drugimi državami na azijsko-pacifiškem območju.

SAHALIN: VELIKE NAFTNE DRUŽBE NA RUSKEM POVODCU

Konec septembra 2006 je izbruhnil na videz nepomemben spor, ki pa se je končal z umikom okoljevarstvenega dovoljenja za projekt utekočinjenega naravnega plina Shell Sahalin II. družbe Royal Dutch, ki naj bi z utekočinjenim plinom že do leta 2008 oskrboval Japonsko, Južno Korejo in druge države. Shell je bil vodilni partner v britansko-japonskem naftnem in plinskem projektu na velikem ruskem daljnovzhodnem otoku Sahalin južno od japonskega Hokaida.

Ruska vlada je sporočila, da družba ExxonMobile ni zadostila okoljevarstvenim zahtevam za naftni terminal, ki je del razvojnega projekta Sahalin I. To nahajališče skriva približno 8 milijard sodov nafte in ogromne količine plina – po merilih geologov sodi med takoimenovana super nahajališča nafte.

V začetku devetdesetih let, torej v času, ko je bila Rusija skoraj pred bankrotom, cene nafte pa so bile še zelo nizke, si je Jelcinova vlada na vso moč prizadevala privabiti zahodni kapital in tehnologijo za izkoriščanje virov na Daljnem vzhodu. Jelcin je bil prisiljen popuščati in je ameriškim in drugim zahodnim naftnim družbam ponudil zelo velikodušne pravice do izkoriščanja na dveh velikih projektih, Sahalin I. in II., na obeh v okviru sporazuma o skupnem izkoriščanju (PSA).

Sporazum je določal, da bo Rusija sicer dobila plačilo za izčrpano nafto in plin, vendar šele potem, ko bodo pokriti vsi proizvodni stroški. Takšne sporazume so z velikimi zahodnimi naftnimi družbami dotlej podpisovale zgolj najšibkejše vlade tretjega sveta, ki si niso bile sposobne izboriti pravičnejših dogovorov.

Tik preden je ruska vlada sporočila ExxonMobilu, da ima pripombe na izvajanje sporazuma Sahalin I., so v družbi napovedali 30% podražitev projekta. V ExxonMobilu, ki ga je zastopal James Baker III., so imeli zelo tesne stike z vlado Bush-Cheney, razen tega pa so dobro vedeli, da vsaka podražitev projekta pomeni za Rusijo daljše čakanje na kakršenkoli zaslužek v skupnem poslu. Rusko okoljsko ministrstvo je odgovorilo z grožnjo, da bo ExxonMobilu prepovedalo proizvodnjo.

Britanski Shell pa je bil podpisnik podobnega sporazuma za izkoriščanje nafte in plina na nahajališču Sahalin II., razen tega pa naj bi tam investiral tudi v prvi ruski projekt utekočinjenega naravnega plina. 20 milijard dolarjev vreden projekt, ki bi zaposloval 17.000 ljudi, je bil največji združeni projekt izkoriščanja nafte in plina na svetu. V njegovem okviru naj bi prvič v Rusiji začeli črpati nafto s ploščadi na morju.

Ruska vlada je s potezama proti Shellu in ExxonMobilu poslala globalni energetske industriji jasno sporočilo, da namerava Rusija pod Putinom ponovno prevzeti popoln nadzor nad svojimi energetskimi viri, ki ga je iz rok izpustila prejšnja Jelcinova vlada.

PLINOVODNI PROJEKT RUSIJA-TURČIJA

Novembra 2005 je Gazprom končal zadnji del 1213 kilometrov dolgega in 3,2 milijarde dolarjev vrednega plinovoda Modri tok. Po njem pošiljajo ruski plin z nahajališč v Krasnodaru po podzemnem plinovodu preko Črnega morja do turške obale, od tu pa proti Ankari. Z Gazpromom se o sodelovanju v tem projektu dogovarjajo tudi Grčija, Italija in Izrael.

V pripravi pa je še južnoevropski plinski tok, ki bo tekkel preko vzhodne in srednje Evrope. Putin torej izkorišča svoje energetske adute za gospodarsko povezovanje Evrazije od vzhoda do zahoda in od severa do juga. V Washingtonu seveda niso nad tem niti malo navdušeni.

VOJAŠKI POLOŽAJ MOSKVE

Maja 2003 je Putin v letnem nagovoru državljanom Rusije napovedal modernizacijo in okrepitev ruskih jedrskih sil in proizvodnjo novih vrst orožja, vključno z nekaterimi strateškimi obrambnimi sistemi, ki bodo dolgoročno zagotavljali varnost Rusije in njenih zaveznic. Potem ko se je Busheva vlada enostransko odrekla sporazumu o protibalističnih raketah in ko je *de facto* izničila sporazum Start II. iz leta 2001, je Rusija prenehala umikati in uničevati svoje rakete SS-18 MIRV.

Rusija ni nikoli popolnoma prenehala z razvojem najsodobnejših vojaških tehnologij. Čeprav so bile kopenska vojska, mornarica in letalske sile po koncu hladne vojne leta 1990 v zelo slabem stanju, pa so posamezni vitalni deli preživeli in omogočali prepород ruskega vojaško-industrijskega kompleksa. Rusija je svojo najboljšo vojaško tehnologijo ves čas ponujala na svetovnem orožarskem trgu in si z izvozom zagotavljala preživetje ključnih delov vojaške industrije.

Kot so leta 2004 ugotavljali v washingtonski vojaško-politični reviji *Power and Interest News Report* (PINR), je bil eden od najboljših ruskih izdelkov po razpadu Sovjetske zveze bojni oklepnik BMP-3, ki so ga namesto zahodnih oklepnih vozil kupili v Arabskih emiratih in v Omanu.

Za ruske raketne sisteme S-300 zemlja-zrak in za še nekoliko močnejše S-400 ocenjujejo, da so boljši od ameriškega sistema Patriot. Nekoč napovedanega testnega merjenja moči med S-300 in Patriotom niso nikoli uresničili, in tako ruski sistem še vedno, čeprav nedokazano, velja za boljšega od ameriškega. Družina ruskih helikopterjev Kamov-50 ima vgrajeno najsoodobnejšo tehnologijo in orožje in se po ocenah evropskih poznavalcev helikopterske industrije meri z najboljšim, kar premorejo v Washingtonu.

Leta 2006 so potekale skupne indijsko-ameriške vojaške letalske vaje, na katerih so sodobna ruska letala S-30, s katerimi so opremljene indijske letalske sile, v večini nalog prekašala

ameriška letala F-15. Ameriški general letalskih sil Hal Homburg je po vajah priznal, da je ruska tehnologija v indijskih rokah povzročila 'pravi alarm' v ameriških letalskih silah. Ruske vojaške oblasti nadaljujejo z razvojem helikopterjev, tankov in oklepnih vozil, ki se lahko merijo z najboljšimi izdelki zahodnih proizvajalcev.⁶¹

Prodaja orožja je bila v devetdesetih letih in tudi v novem tisočletju poleg nafte in plina glavni ruski vir prepotrebnih deviznih dohodkov. Rusija je druga največja izvoznica vojaške tehnologije za Združenimi državami. Najsodobnejše izdelke njene vojaške industrije pogosteje prej izvozijo kot pa z njimi opremijo lastno vojsko. To je zelo pomembno dejstvo za ameriško načrtovanje bodočih vojnih operacij, saj je večina vseh uporniških, gverilskih, odpadniških in podobnih vojaških formacij na planetu – torej takšnih, s kakršnimi se bo najverjetneje tudi v prihodnje najpogosteje spopadala ameriška vojska – oborožena z ruskim orožjem.

Pomembno politično vlogo so po razpadu Sovjetske zveze odigrale tudi ruske jedrske sile, saj državi zagotavljajo osnovno varnost. Leta 2003 je morala Rusija od Ukrajine odkupiti strateške bombnike in medcelinske rakete, ki so bili uskladiščeni na ukrajinskem ozemlju. Od takrat so strateške jedrske sile postale prednostna naloga ruske obrambe.

Leta 2008 so bile ruske javne finance zaradi visokih cen energije izjemno trdne in močne. Ruska centralna banka je s 500 milijardami dolarjev postala tretja najmočnejša lastnica dolarških deviznih rezerv, takoj za Kitajsko in Japonsko.

Postopno oživljanje dinamične Rusije v evrazijskem Osrčju, ki bo navezovala vedno tesnejše gospodarske vezi s Kitajsko in najmočnejšimi državami zahodne Evrope, je prav tisto, kar po opozorilih Brzezinskega edino lahko resno ogrozi ameriško globalno prevlado. To je bila tudi nočna mora Halforda Mackinderja. Ironija vsega tega dogajanja pa je, da je k takšnemu povezovanju na evrazijski osi največ pripomogel sam Washington s svojimi klavnimi vojaškimi operacijami v Iraku

in Afganistanu in s svojim surovim izvajanjem 'vojne proti terorizmu'. Sam je kriv tudi za preobrat, ki se je v gruzijskem konfliktu zgodil avgusta 2008.

Washington je nedvomno sam spodbujal vročeglavega gruzijskega predsednika Mihaila Sakašvilija, naj napade južno Osetijo, saj so se zavedali, da bo Rusija morala posredovati in postaviti meje ameriškemu vztrajnemu obkoljevanju.⁶² Washington je zavestno podpihoval plamen nove hladne vojne z Rusijo, da bi zabil klin med Rusijo in Nemčijo in vrnil svetovni geopolitični red v izvirno Mackinderjevo stanje, torej v stanje prve hladne vojne. Nemčija je ključni partner tako za ameriški kot za ruski nadzor nad zahodno Evropo. Postala je največja evropska uvoznica ruskega naravnega plina in njena industrija je povsem odvisna od ruske energije. Na obzorju pa ni videti nobenega zanesljivega nadomestila.

Za uresničitev projekta *popolne prevlade* pa Washingtonu ne zadoščajo zgolj barvne revolucije, s pomočjo katerih obkoljuje Rusijo na območju srednje Evrope. Na enak način mora zagotoviti obroč okrog vzhajajoče gospodarske velesile v Aziji, namreč okrog Kitajske. Toda zaradi izjemne finančne odvisnosti Združenih držav od Pekinga ter obsega ameriških naložb na Kitajskem, je tu potreben drugačen pristop. Kot orodje za nadzor nad Kitajsko je ameriška zunanja politika uporabila 'človekove pravice'.

Opombe

¹ John Arquilla in David Ronfeld, *Swarming and the Future of Conflict*, Santa Monica, RAND/National Defense Research Institute, 2000, dostopno na www.rand.org/pubs/documented_briefings/2005/RAND_DB311.pdf.

² Michael Dobbs, 'US Advice Guided Milosevic Opposition Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader', *Washington Post*, 11. december 2000.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Jonathan Mowat, *Coup d'État in Disguise: Washington's New World Order 'Democratization' Template*, 9. februar 2005, dostopno na <http://globalresearch.ca/articles/MOW502A.html>. Članek temelji na Mowatovih raziskavah vloge Emeryja, korporacije Rand in drugih v pripravah modela barvnih revolucij v Evraziji.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ William Blum, *Killing Hope: U.S. Military and CIA Interventions since World War II*, Monroe, Maine, Common Courage Press, 1995.

¹¹ Ibid.

¹² Steve Kangas, *A Timeline of CIA Atrocities*, dostopno na www.huppi.com/kangaroo/CIAtimeline.html.

¹³ William Blum, op. cit., na str. 259 opisuje, kako je bila tudi ob takšnih zločinih kot so umori in podkupovanje varna pred pregonom.

¹⁴ Ibid, str. 72 – 83.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ John Marks, *The Search for the 'Manchurian Candidate': The CIA and Mind Control – The Secret History of the Behavioral Sciences* (New York, W.W. Norton & Co., 1979), str. 141.

¹⁷ Gerard Colby in Charlotte Dennett, *Thy Will Be Done: The Conquest of the Amazon: Nelson Rockefeller and Evangelism in the Age of Oil* (New York, HarperCollins, 1995), str. 256.

¹⁸ Jonathan Mowat, op. cit.

¹⁹ Bill Cooke, *Foundations of Soft Management: Rockefeller, Barnard, and the Tavistock Institute of Human Relations*, Lancaster University Management School, dostopno na <http://209.85.129.132/search?q=cache:f-itMuENYSIJ:www.ncl.ac.uk/nubs/research/centres/mhrg/papers/paper13.pdf+tavistock+institute+rockefeller+foundation&hl=en&ct=clnk&cd=6>.

Cooke opozarja, da 'to sicer ni prva pisana zgodovina Tavistocka, je pa prva, ki temelji na arhivskih dokumentih, ki osvetljujejo razmerje med Rockefellerjem in ustanoviteljem Tavistockovega inštituta 'Tommyjem' Wilsonom v tridesetih letih prejšnjega stoletja.

²⁰ Eric Trist in Hugh Murray, *The Social Engagement of Social Science—A Tavistock Anthology: The Foundation and Development of the Tavistock Institute to 1989*, dostopno na <http://everything2.com/e2node/The%2520Tavistock%2520Institute>.

²¹ University of Michigan Institute for Social Research, Research Center for GroupDynamics, *History*, na <http://www.rcgd.isr.umich.edu/history/>.

²² V študentskih nemirih leta 1968 je nenavadno veliko vlogo odigrala skrivnostna majhna skupina z imenom *Situationist International*, zaradi česar so nekateri raziskovalci domnevali, da bi nemire lahko zanetila tudi ameriška Cia. Upornih študentov ni uspelo pomiriti niti vsemogočnim francoskim komunističnim sindikatom. De Gaulle, ki je bil žrtev študentskega upora, je nasprotoval proameriški zvezi Nato in je veljal za sovjetskega 'prijatelja'.

²³ Jonathan Mowat, op. cit.

²⁴ Howard Perlmutter je bil eden od vodilnih strategov ameriškega modela globalizacije že od začetkov svojega dela na univerzi Warthon. Skupaj s prijateljem Ericom Tristom iz Tavistocka je utemeljitelj družbene zgradbe globalne podjetniške družbe. Na Warthonu je v okviru predmeta 'medkulturno upravljanje v kontekstu prve globalne civilizacije' opravil prve raziskave globalne družbene arhitekture nadnacionalnega podjetja, razvoja nadnacionalne organizacije, globalnih strateških zavezništov, globalnih mest in globalizacije izobraževanja. Glej http://www.deepdialog.com/dr_perlmutter/index.html.

²⁵ John Arquilla in David Ronfeldt, *In Athena's Camp: Preparing for Conflict in the Information Age*, Santa Monica, CA: RAND, MR-88o-OSD/RC, 1997.

²⁶ Mark Ames, *Georgia Update: The Not-So-Great Game*, dostopno na <http://www.mailarchive.com/srpskainformativnamreza@yahoogroups.com/msg07366.html>

²⁷ Ibid.

²⁸ Jonathan Mowat, op. cit.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

³¹ Amitabh Pal, *Gene Sharp: The Progressive Interview*, The Progressive, 1. marec 2007.

³² Ibid.

³³ SourceWatch, *Open Society Institute*, na http://www.sourcwatch.org/index.php?title=Soros_Foundation.

³⁴ Jonathan Mowat, op. cit.

³⁵ The Albert Einstein Institution, na <http://www.aeinstein.org/>.

³⁶ Albert Einstein Institution, *Report on Activities, 1993-1999*, dostopno na <http://www.aeinstein.org/organizationsda9f.html>.

³⁷ SourceWatch, *Albert Einstein Institution*, na [http://www.sour-
cewatch.org/index.php](http://www.sour-cewatch.org/index.php)
title=Albert_Einstein_Institution#Advisors_281993-1999.29.

³⁸ US Department of State, *John E. Herbst Biography*, dostopno na [http://
www.state.gov/r/pa/ei/biog/67065.htm](http://www.state.gov/r/pa/ei/biog/67065.htm).

³⁹ Kateryna Yushchenko, *Biography*, na *My Ukraine: Personal Website of Viktor Yushchenko*, 31. marec 2005, dostopno na <http://www.yuschenko.com.ua/eng/Private/Family/2822/>.

⁴⁰ *Orange Revolution* na Wikipedii, http://en.wikipedia.org/wiki/Orange_Revolution.

⁴¹ Andrew Osborn, 'We Treated Poisoned Yushchenko, Admit Americans', *The Independent*, 12. marec 2005, dostopno na [http://www.truthout.org/
article/us-played-big-roleukraines-orange-revolution](http://www.truthout.org/article/us-played-big-roleukraines-orange-revolution).

⁴² Dmitry Sudakov, 'USA Assigns \$20 million for Elections in Ukraine, Moldova', *Pravda.ru*, 11. marec 2005.

⁴³ Nicholas, 'Forces Behind the Orange Revolution', *Kiev Ukraine News Blog*, 10. januar 2005, dostopno na [http://blog.kievukraine.info/2005/01/
forces-behind-orangerevolution.html](http://blog.kievukraine.info/2005/01/forces-behind-orangerevolution.html).

⁴⁴ James R. Woolsey, *World War IV.*; govor nekdanjega direktorja Cie, 16. november 2002, dostopno [http://www.globalsecurity.org/military/library/
report/2002/021116-ww4.htm](http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2002/021116-ww4.htm).

⁴⁵ Freedom House, 2004 Annual Report, Our Partners, str. 37.

⁴⁶ Nicholas Thompson, 'This Ain't Your Mama's CIA', *Washington Monthly*, marec 2001. Thompson opisuje nastanek National Endowment for Democracy in projekt Reaganove vlade 'Za demokracijo': 'Ronald Reagan je imel rad podtalne operacije in je naročil direktorju Cie Williamu Caseyju, naj skrivaj organizira vojno v Nikaragvi. Toda še veliko trdneje se je Reagan zapisal v zgodovino s svojim spoznanjem, da je mogoče spodjedati komunizem s pomočjo mednarodnih organizacij. Leta 1982 je izjavil, da bo 'ob pohodu svobode in demokracije marksizem-leninizem potisnjen na smetišče zgodovine'. Dal je pobudo za nastanek številnih domnevno nevladnih

organizacij, kakršna je NED, katerih naloga je bila krepitev opozicijskih gibanj v tujini. Tako je NED pravzaprav dobil naloge, ki jih je prej opravljala Cia, le da je deloval od spodaj navzgor in delal neposredno z aktivisti na terenu.

'Prav tako pa je bil Reagan aktiven znotraj Bele hiše in je iz štaba Cie k sebi povlekel visokega uradnika Walta Raymonda ter ga zadolžil za 'Projekt demokracija'. V okviru tega projekta je začela ameriška agencija za informiranje (USIA) pripravljati načrte, ki so se od načrtov Cie razlikovali zgolj po njihovi odprtosti. Spomladi leta 1982 je USIA organizirala seminarje o vzpostavljanju demokracije za afriške polkovnike, perujsko opozicijo so učili nastopa na volitvah, za Filipince in Romune so organizirali seminarje o svobodi tiska. Po vsem svetu so v organizaciji USIA potovali ameriški profesorji kot ambasadorji kulture in pridigali Reaganov evangelij demokracije, na Češkoslovaško pa so pripeljali signal Voice of America in Radia Free Europe, kar je bilo po besedah Vaclava Havela najpomembnejše, kar so ZDA naredile za Čehoslovaško. Hkrati je Cia poslala milijone dolarjev poljskemu gibanju Solidarnost.'

⁴⁷ David Ignatius, 'Openness Is the Secret to Democracy', *Washington Post National Weekly Edition*, 30. september - 6. oktober 1991, str. 24-25.

⁴⁸ Eva Golinger, 'The Proof is in the Documents: The CIA Was Involved in the Coup Against Venezuelan President Chavez', dostopno na <http://www.venezuelafoia.info/english.html>.

⁴⁹ Political Research Associates, Right Web, *Profile Carl Gershman*, dostopno na <http://rightweb.irc-online.org/profile/1199.html>.

⁵⁰ *Scoop Independent News*, 'Otto Reich Named on Board to Oversee SOA', 3. maj 2002, dostopno na <http://www.scoop.co.nz/stories/WO0205/S00006.htm>.

⁵¹ Zbigniew Brzezinski, 'A Geostrategy for Eurasia', *Foreign Affairs*, september/oktober 1997.

⁵² F. William Engdahl, *A Century of War: Anglo-American Oil Politics and the New World Order*, London, Pluto Press, 2004, str. 253-255.

⁵³ George W. Bush, *President Addresses and Thanks Citizens in Tbilisi, Georgia*, 10. maj 2005, dostopno na <http://www.state.gov/p/eur/rls/rm/45891.htm>.

⁵⁴ Dick Cheney, *Remarks to the London Institute of Petroleum Autumn Lunch*, september 1999, objavljeno na *Institute of Petroleum* 8. junija 2004 in potem odstranjeno z njihove spletne strani. Arhivirano in v celoti objavljeno na <http://www.energybulletin.net/node/559>.

⁵⁵ Donald Kagan et al, *Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century*, september 2000, The Project for the New American Century (PNAC), Washington, D.C., str. 61, dostopno na www.newamericancentury.org/RebuildingAmericasDefenses.pdf.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Dmitry Slobodanuk, 'The State Determined to Own Oil and Gas', *Pravda*, 23. september 2003.

⁵⁸ Tanvir Ahmad Khan, 'Russia's Return to Centre Stage', *Dawn*, 26. februar 2007, dostopno na <http://www.dawn.com/2007/02/26/op.htm>

⁵⁸ Greg Schneider, 'Arrested Russian Businessman Is Carlyle Group Adviser', *The Washington Post*, 10. november 2003.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Yvgeny Bendersky, 'Keep a Watchful Eye on Russia's Military Technology', *Power & Interest News Report*, 21. julij 2004.

⁶² *Russia Today*, 'Saakashvili: we started the war', 28. november 2008, dostopno na <http://www.russiatoday.com/news/news/33939>. Glej tudi, Oleysa Vartanyan; ter 'Ellen Barry, Ex-Diplomat Says Georgia Started War With Russia', 25. november 2008, *The New York Times*, dostopno na http://www.nytimes.com/2008/11/26/world/europe/26georgia.html?_r=1&partner=rss&emc=rss.

